

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การจัดตั้งองค์กรโดยทั่วไป อาจแบ่งตามวัตถุประสงค์ได้เป็น องค์กรธุรกิจที่แสวงหากำไรและองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร ในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาทั้งองค์กรธุรกิจที่แสวงหากำไรและองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรขององค์กรในอำเภอเชียงดาวที่เกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็กและโรงเรียนอนุบาล โดยวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งองค์กรอาจแตกต่างกัน แต่มีจุดมุ่งหมายที่เหมือนกันคือ การรับดูแลเด็กโดยมุ่งพัฒนาการเจริญเติบโตของเด็กทั้งด้านร่างกายพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม พัฒนาการด้านสติปัญญา ซึ่งการที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าวองค์กรต้องอาศัยการนำเอาทฤษฎีด้านการบริหารธุรกิจสมัยใหม่มาเป็นหลักในการพิจารณาประกอบในการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยง หรือโรงเรียนอนุบาล และนำไปใช้ในการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.1 ทฤษฎี และแนวคิดในการศึกษา

1. ทฤษฎีการจัดการของ Harold D. Koontz ⁷ ที่ได้จำแนกหน้าที่ของผู้บริหารมี 5 ประการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้างาน การสั่งการ และการควบคุม
2. ทฤษฎีส่วนประสมการตลาดของ E. Jerome McCarthy ⁸ ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด
3. แนวความคิดด้านการเงินและการบัญชี ⁹ หน้าที่ของผู้บริหารการเงินมี 3 ประการ คือ การคาดการณ์ถึงความต้องการเงินทุน การจัดหาเงินทุน และการจัดสรรเงินทุนไปในธุรกิจ
4. แนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ¹⁰ การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ การสรรหาบุคลากร การคัดเลือก ผลตอบแทนและผลประโยชน์อื่น การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการฝึกอบรม
5. แนวคิดการบริหารสถานรับเลี้ยงเด็กและโรงเรียนอนุบาล ¹¹ หลักการจัดการศึกษาและปรัชญาการศึกษาาระดับประถมศึกษา

⁷ สมยศ นาวิการ, *การบริหาร*, (กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า, 2536), หน้า 24 – 25.

⁸ ศิริวรรณ เจริญรัตน์และคณะ, *การบริหารการตลาด*, (กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา, 2539), หน้า 69 – 70.

⁹ รงชัย ถันดวงษ์ และชัยยศ ถันดวงษ์, *การเงินธุรกิจ*, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2536), หน้า 7.

¹⁰ สมชาย หิรัญภิตติ, *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพฯ : ไคมอนอินบิซิเนสเวิร์ด, 2542), หน้า 10- 11.

¹¹ กรมวิชาการ, *กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540*, (กรุงเทพฯ : กุรุสภา, 2540), หน้า 1.

ทฤษฎีและแนวคิดด้านการจัดการ

การแบ่งหน้าที่การดำเนินงานขององค์กรอาจแบ่งเป็น ด้านการจัดการ ด้านการตลาด ด้านการเงินและการบัญชี และด้านบุคลากร¹²

หน้าที่ในการบริหาร (Management Functions) เป็นสิ่งที่ผู้บริหารทุกคนต้องปฏิบัติเพื่อการเป็นนักบริหารอย่างแท้จริง การจำแนกหน้าที่ในการบริหารที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับกัน คือ การใช้วิธีการรวมกิจกรรมหรือการบริหารต่าง ๆ ไว้ 5 ประการ หรือ POSDC ตามแนวความคิดของ Harold D. Koontz¹³ ดังนี้

1.) การวางแผน (Planning)

การวางแผน หมายถึง การกำหนดวิถีทางที่จะปฏิบัติไว้เป็นการล่วงหน้า ซึ่งจะทำให้เกิดผลสำเร็จตามความต้องการ ถือเป็นภาระความรับผิดชอบของผู้บริหารในการพิจารณากำหนด โดยมีกระบวนการนึกคิด (Conceptual Thinking) ที่สมบูรณ์และเป็นสาระที่ถูกต้อง เพื่อให้สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ พัฒนากลยุทธ์ จัดทำแผนงาน จัดสรรงบประมาณการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ กำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติ และแนวนโยบายที่ดีที่สุดสำหรับองค์กร ภายหลังจากการที่ได้มีการวิเคราะห์และคาดการณ์สภาพการณ์ต่าง ๆ อย่างระมัดระวังและรอบคอบที่สุดแล้ว จะต้องตัดสินใจเลือกและรู้จักทำแผนต่าง ๆ ให้ได้แผนงานที่ดีที่สุด และเหมาะสมกับกำลังความสามารถขององค์กร

2.) การจัดองค์กร (Organizing)

การจัดองค์กร หมายถึง ภาระรับผิดชอบในการกำหนด จัดเตรียม และจัดความสัมพันธ์กันอย่างดีของกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะต้องทำหน้าทีนี้ เพื่อให้สามารถบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยงานที่ต้องทำดังนี้ คือ จัดทำโครงสร้างขององค์กร (Organization Structure) กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนด จะแบ่งสรรกันไปทำ ระบุขอบเขตของตำแหน่งงานต่าง ๆ และพิจารณาให้ทราบถึงรายละเอียดของความยากง่ายของงานแต่ละตำแหน่ง เพื่อให้สามารถทราบถึงคุณสมบัติของคนที่ต้องการได้

3.) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing)

การจัดคนเข้าทำงาน หมายถึง หน้าที่ที่ต่อเนื่องจากหน้าที่การจัดองค์กรโดยตรง กล่าวคือเป็นภาระหน้าที่ที่เกี่ยวกับการบริหารตัวคน ซึ่งเริ่มต้นด้วยการเสาะหาและคัดเลือก ให้ได้มาซึ่งคนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับลักษณะงานต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ประกันได้ว่างานต่าง ๆ จะได้รับการปฏิบัติลุล่วงไปอย่างได้ผลที่สุด ภาระหน้าที่นี้จะสำคัญที่สุดที่จะต้องสามารถเข้าใจ และจัดทำการฝึกอบรมและพัฒนาคนงานให้มีความสามารถพร้อม โดยเฉพาะการจัดหาระดับผู้บริหารรองๆ ลงมา

¹²ศุโขทัยธรรมาราช, มหาวิทยาลัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารธุรกิจ(หน่วยที่ 1-9), (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2533), หน้า 147.

¹³ธงชัย สันติวงษ์, องค์กรและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ 9, (กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, 2537), หน้า 41.

4.) การสั่งการ (Directing)

การสั่งการ หมายถึง ความพยายามที่จะให้การกระทำต่าง ๆ ของทุกฝ่ายในองค์กรเป็นไปในทางที่จะส่งเสริมให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ด้วยการพยายามเอาชนะใจผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทุกฝ่ายให้ความร่วมมือทำงาน และส่งเสริมต่อความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร การรู้จักมอบหมายงาน ชักจูงใจและกระตุ้นให้ทุกคนทำงานดี การรู้จักประสานงานของทุกฝ่ายให้เข้ากันได้ เหล่านี้ล้วนเป็นภาระที่จะต้องปฏิบัติเพื่อให้การสั่งการสมบูรณ์ และสำเร็จผลได้ในที่สุด ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของคนและกลุ่มคน จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยเหลือให้สามารถบังคับบัญชาให้การทำงานของคนงานแต่ละคนได้ผลสูงสุด และช่วยให้งานของทุกฝ่ายสอดคล้องและเสริมกัน ในอันที่จะสำเร็จตามวัตถุประสงค์เดียวกันได้

5.) การควบคุม (Controlling)

การควบคุม หมายถึง การมุ่งบังคับให้การทำงานต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแผน เพื่อที่จะป้องกันมิให้เกิดความเสียหายในประการทั้งปวง ผู้บริหารทุกคนย่อมต้องคอยควบคุมงานต่าง ๆ ที่ตนรับผิดชอบอยู่เสมอ วิธีการควบคุมภายใต้ระบบการควบคุมที่จัดขึ้น คือ การวัดผลงานที่ทำไป ด้วยการเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด เพื่อช่วยให้ทราบถึงข้อแตกต่างที่ผิดไปจากแผน และสามารถดำเนินการแก้ไขให้เข้าสู่ทิศทางที่ถูกต้องได้ เนื่องจากงานที่ทำทุกอย่างจำเป็นต้องอาศัยคนเป็นผู้ทำการควบคุม จึงควรมีจุดสนใจในการที่ควบคุมคนให้ปฏิบัติงานเป็นผลดีเสมอ การรู้จักใช้ระบบการตอบแทนและการลงโทษ จึงเป็นศิลปะสำคัญที่ผู้บริหารทุกคนจำเป็นต้องเข้าใจด้วยเสมอ

เนื่องจากภาระหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติในการจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ และการควบคุมเป็นหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตัวตน ดังนั้น ผู้บริหารทุกคนจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการเป็นผู้นำ (Leadership) ที่สามารถเข้าใจกลไกพฤติกรรมของคน และรู้จักรวบรวมให้มีความร่วมมือระหว่างกลุ่มคนในองค์กรเดียวกันได้ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้สามารถควบคุมให้กระบวนการของพฤติกรรมองค์กรเป็นไปในทางที่เติบโตขึ้นได้เสมอ

ทฤษฎีสวนประสมด้านการตลาด

การตลาด หมายถึง การดำเนินการทางธุรกิจที่เกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ในการให้สินค้าและบริการผ่านจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคหรือผู้ใช้ ตั้งแต่กิจกรรมการกำหนดชนิดรูปแบบ ประเภท ความหมาย ราคา ช่องทางการจำหน่าย การส่งเสริมการขาย ฯลฯ กิจกรรมการซื้อการขาย ตลอดจนกิจกรรมการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ช่วยให้หน้าที่ทางการตลาดดำเนินไปอย่างมีระเบียบโดยกิจกรรมนั้นจะทำให้ผู้บริโภคเกิดความพอใจ และทำให้บรรลุเป้าหมายของธุรกิจหรือองค์กรด้วย¹⁴

¹⁴ ศุโขทัยธรรมาราช, มหาวิทยาลัย, *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารธุรกิจ(หน่วยที่ 1-9)*, (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2533), หน้า 272.

1.) ส่วนประสมการตลาด : ด้านการสร้างบริการ (Product)¹⁵

เนื่องจากสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาลของเอกชนที่ดำเนินการในเชิงธุรกิจ ถือเป็นกิจการประเภทบริการเพื่อการค้า (Commercial Service) ประเภทหนึ่ง ดังนั้น จึงควรพิจารณาในแง่การตลาดสำหรับบริการ (Marketing of Service) ซึ่งถือเป็นการตลาดเฉพาะเรื่อง แตกต่างจากการตลาดขายสินค้า (Marketing of Products) สมาคมการตลาดแห่งสหรัฐอเมริกา ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “บริการ” ไว้ว่า กิจกรรมที่ทำเพื่อเสนอขาย อันเป็นผลให้เกิดประโยชน์และความพอใจแก่ผู้ใช้ ซึ่งไม่เกี่ยวกับสินค้าทั่วไปตามปกติ หรือสินค้านั้นมีส่วนสำคัญ น้อยมากเมื่อเทียบกับบริการที่ให้ บางครั้งเราขายติดไปกับสินค้า การบริการมีลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นสิ่งที่ไม่มิตัวตน แยกแยกไม่ได้ มีความไม่เหมือนโดยทั่วกัน ไม่สามารถเก็บรักษาเอาไว้ได้ และมีอุปสงค์ที่เปลี่ยนแปลงขึ้นลงได้ง่าย

การจัดการด้านการตลาดบริการ ควรคำนึงถึงลักษณะพิเศษของบริการที่แตกต่างจาก ลักษณะของสินค้า การพิจารณาโปรแกรมทางการตลาด และส่วนประสมทางการตลาดของบริการ จึงแตกต่างไปจากเรื่องของสินค้าบ้าง อีกทั้งยังต้องอาศัยประสบการณ์ ความชำนาญของผู้จัดการ เพราะ โปรแกรมต่าง ๆ ที่วางไว้ อาจต้องมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม

2.) ส่วนประสมการตลาด : ด้านการกำหนดราคาบริการ (Price)¹⁶

การกำหนดราคาขายของบริการเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความริเริ่มและความสันทัดของผู้บริหารงานเป็นพิเศษ ด้วยเหตุผลที่สืบเนื่องจากลักษณะของบริการที่ว่า บริการเป็นสิ่งที่เก็บรักษาไว้ รอจำหน่ายไม่ได้ จะเสียเปล่าถ้าไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ และความต้องการใช้บริการก็เปลี่ยนแปลงได้ง่าย ลูกค้าน่าจะเลื่อนการซื้อต่อไป หรืออาจจะทำงานบริการนั้นด้วยตนเอง หากจำเป็นต้องซื้อ บริการในราคาสูง เช่น การซ่อมแซมบ้านเรือน หรือการซ่อมยานพาหนะ เป็นต้น ดังนั้นการ กำหนดราคาให้เหมาะสมจึงเป็นเรื่องสำคัญ

ลักษณะความยืดหยุ่นในความต้องการบริการของผู้ซื้อจะมีอิทธิพลต่อการกำหนดราคา บริการของผู้ขายมาก ภายใต้ภาวะของตลาดที่ผู้ขายเห็นว่าความต้องการใช้บริการมีความยืดหยุ่น น้อย ผู้ขายก็มักจะกำหนดราคาขายสูง แต่ในทางตรงกันข้าม ในภาวะของตลาดที่ความต้องการมีความยืดหยุ่นสูง ผู้ขายมักจะคิดไม่ถึงว่า หากกำหนดราคาขายบริการให้ต่ำลงบ้าง จะทำให้ขาย บริการได้เพิ่มขึ้น รายได้รวมจะสูงขึ้น หากสามารถใช้ประโยชน์จากเครื่องมือเครื่องใช้ได้อย่างเต็มที่ หายที่สุดก็จะได้กำไรสุทธิสูงขึ้นด้วย

¹⁵ คูมนา อยุโพธิ์, *หลักการตลาด*, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524), หน้า 331.

¹⁶ ศุโขทัยธรรมารัตรา, *มหาวิทยาลัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารธุรกิจ (หน่วยที่ 1 - 9)*, (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2533), หน้า 841 - 847.

ความสำคัญที่ผู้บริหารการตลาดจะต้องเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวกับการกำหนดราคาบริการ ประการหนึ่ง คือ สภาพตลาดบริการเป็นตลาดที่มีลักษณะการแข่งขันที่ไม่สมบูรณ์ (Imperfect Competition) เนื่องจากลักษณะความแตกต่างของบริการ และความยากลำบากในการกำหนดมาตรฐานของบริการ นอกจากนี้การเผยแพร่ข้อสนเทศของบริการให้แพร่หลายและทั่วถึงทำได้ยาก ลูกค้าที่จะติดต่อซื้อบริการอาจจะถูกจำกัดโดยสภาพของที่ตั้ง ลูกค้าส่วนมากมักจะใช้บริการที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่อยู่ใกล้เพราะสะดวก ดังนั้นจำนวนผู้ขายบริการในแต่ละท้องถิ่นจึงอาจจะมีอยู่จำกัด

3.) ส่วนประสมการตลาด : ด้านการเลือกทำเลที่ตั้งและการจัดช่องทางการจำหน่าย (Place)

ผู้ประกอบการควรให้ความสนใจไปที่เรื่องของประชากรและรายได้ ซึ่งเป็นเครื่องกำหนดความต้องการบริการ แบบแผนการใช้จ่ายของครอบครัวเทียบต่อระดับรายได้ชี้ให้เห็นว่าเมื่อผู้บริโภคมีรายได้สูงขึ้น และมีอำนาจในการซื้อสูง ความต้องการบริการเพื่อสุขภาพอนามัย เช่น การรักษาพยาบาล การประกันชีวิต ความสะดวกสบายในการเดินทาง จะมีเพิ่มมากขึ้น เมื่อมีการให้บริการเป็นสิ่งที่ผู้ขายต้องทำงานเอง เป็นผลให้การขายบริการทำได้ในขอบเขตจำกัด แต่เป็นวิธีการที่ผู้ขายได้ติดต่อกับผู้ซื้อโดยใกล้ชิด ทำให้รู้ถึงท่าที ความพอใจของลูกค้าได้ทันที

4.) ส่วนประสมการตลาด : ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)

บริการเป็นสิ่งที่มองเห็นไม่ได้เป็นตัวตนเหมือนกับสินค้า ดังนั้นการส่งเสริมการตลาดที่จะใช้บริการจึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากสำหรับผู้บริการ การส่งเสริมการตลาดของบริการจึงต้องใช้วิธีการโฆษณา การส่งเสริมการขายโดยทางอ้อม และใช้พนักงานขายเป็นหลัก กล่าวคือ การโฆษณาควรเน้นให้เห็นเรื่องบริการที่เชื่อถือได้ คุณภาพสูงและสม่ำเสมอ เช่น แพทย์ นักกฎหมาย ฯลฯ เผยแพร่ตัวเองด้วยการเข้าร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ส่วนการขายโดยพนักงานขาย ฝ่ายบริหารควรตระหนักถึงความสำคัญของการเลือก การอบรมพนักงาน เพราะพนักงานขายมีส่วนสำคัญอย่างมากที่จะสร้างหรือทำลายความน่าเชื่อถือขององค์กร เนื่องจากต้องติดต่อกับผู้บริโภคหรือลูกค้าอย่างใกล้ชิด

แผนการส่งเสริมการตลาดของบริการ ควรมีการกำหนดเป้าหมาย 3 ประการ

1. แสดงประโยชน์ที่ผู้ใช้ได้รับหากมีการใช้บริการในลักษณะที่จะเป็นการจูงใจผู้บริโภคได้มากที่สุด
2. แสดงให้เห็นว่าบริการที่เสนอให้ลูกค้าแตกต่างจากคู่แข่ง
3. สร้างชื่อเสียงที่ดีให้กับผู้เสนอขายบริการ

แนวคิดด้านการเงินและการบัญชี¹⁷

ผู้บริหารการเงินมีหน้าที่หลัก 3 ประการ คือ การคาดการณ์ถึงความต้องการเงินทุน การจัดหาเงินทุนมา และการจัดสรรเงินทุนในธุรกิจ

1.) การคาดการณ์ถึงความต้องการเงินทุน (Anticipating financial Needs)

การคาดการณ์ถึงความต้องการเงินทุนของธุรกิจ อาจทำได้โดยการพยากรณ์และจัดบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ทางการเงินที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับธุรกิจนั้น ๆ ในอนาคต โดยการเน้นถึงกระแสเงินสดที่เข้ามาและที่ออกไปจากธุรกิจนั้น

2.) การจัดหาเงินทุนมา (Acquiring Financial resources)

2.1) ที่มาของเงินทุน¹⁸ ที่ผู้ลงทุนใช้ในกิจการ มีแหล่งที่มาดังนี้ คือ

(2.1.1) เงินทุนของผู้ลงทุนเอง เป็นเงินออม ผู้ลงทุนไม่ต้องเสียดอกเบี้ยจึงเป็นเงินลงทุนที่ไม่มีค่าใช้จ่าย แต่ผู้ลงทุนขาดประโยชน์จากดอกเบี้ยที่ตนควรจะได้รับหากนำเงินจำนวนนี้ไปฝากธนาคาร

(2.1.2) เงินที่ผู้ลงทุนต้องจัดหาจากผู้อื่นที่ดำเนินธุรกิจให้กู้เงิน เช่น ธนาคารต่าง ๆ เงินลงทุนจำนวนนี้เป็นเงินลงทุนที่ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น คือ ดอกเบี้ย

(2.1.3) เงินลงทุนที่ผู้ลงทุนได้รับจากผู้อื่นแต่ไม่มีดอกเบี้ย ได้แก่ เงินการกุศล จากสถาบันและมูลนิธิต่าง ๆ ที่บริจาคให้

2.2) วิธีการจัดหาเงินทุนโดยการกู้

ในกรณีที่ผู้ลงทุนมีความประสงค์ต้องการกู้เงินจากธนาคารหรือแหล่งเงินทุนอื่น ๆ ผู้ลงทุนจะต้องทราบว่าผู้ให้กู้มีหลักอย่างไรในการตัดสินใจให้กู้เงิน โครงการที่ผู้ลงทุนเสนอขอของกู้เงินควรเป็นโครงการที่มีลักษณะดังนี้ คือ

(2.2.1) จะมีกำไรเพียงพอชำระดอกเบี้ย

(2.2.2) สามารถชำระเงินต้นคืนได้ในระยะเวลาที่กำหนด

(2.2.3) มีหลักทรัพย์ค้ำประกันเพียงพอ

(2.2.4) ความเชื่อที่ผู้ให้กู้มีต่อผู้ขอกู้หรือเจ้าของโครงการ

การกู้เงิน เป็นการเพิ่มค่าใช้จ่าย คือ ต้องเสียดอกเบี้ย ผู้ลงทุนจะต้องคำนวณดูว่าถ้าเพิ่มค่าใช้จ่ายในรายการดอกเบี้ยแล้ว จะมีผลทำให้กำไรของโครงการลดลงมากน้อยเพียงใด ใช้ตารางวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของการลงทุนเป็นหลัก แล้วเพิ่มจำนวนเงินรายจ่ายในรายการดอกเบี้ยลงไป

¹⁷ ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์, *การเงินธุรกิจ*, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, 2536), หน้า 7.

¹⁸ ศุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย, *การจัดการสถานเลี้ยงเด็ก ในชุมชน (หน่วยที่ 4)*, (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2533), หน้า 264 – 265.

3.) การจัดสรรเงินทุนไปในธุรกิจ¹⁹ (Allocating Funds in the Business)

วิธีการจัดการเงินหมุนเวียนในการดำเนินงาน การจัดการเงินหมุนเวียนในการดำเนินงานหมายถึง การวางแผนการเงินของกิจการ โดยการคำนวณจำนวนเงินจากรายรับรายจ่ายไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ดำเนินการทราบว่าในขณะหนึ่งกิจการจะมีเงินสดหรือขาดเป็นจำนวนเท่าใด การดำเนินงานกิจการสถานรับเลี้ยงเด็กเป็นไปโดยราบรื่น ถ้ามีการจัดการเงินหมุนเวียนในการดำเนินงานอย่างมีหลักเกณฑ์และมีประสิทธิภาพ การจัดการเงินบกพร่องอาจทำให้เงินขาดมือและขัดข้องไม่มีเงินจ่ายเมื่อมีรายจ่ายเกิดขึ้น ทำให้กิจการที่ลงทุนไปแล้วเกิดความเสียหาย เพราะผู้ดำเนินการย่อมไม่สามารถรักษาคุณภาพของกิจการให้ได้ดี จะเป็นผลกระทบไปถึงการบริการด้านต่าง ๆ ตลอดจนตัวบุคคลทั้งเด็ก ครูและพี่เลี้ยง ทำให้ผู้ใช้บริการขาดความเชื่อถือ ดังนั้นผู้ลงทุนจึงจำเป็นต้องรู้วิธีการจัดการเงินหมุนเวียนในการดำเนินการ เพื่อจะได้ทราบว่าในระยะเวลาหนึ่ง ๆ นั้นตนมีรายรับและรายจ่ายเท่าใด เงินที่จะได้รับหรือจ่ายจะขาดหรือเหลือจำนวนเท่าใด หากขาดก็จะได้เตรียมจัดหาไว้ล่วงหน้า

แนวความคิดด้านบริหารทรัพยากรมนุษย์หรือด้านบุคลากร

1.) การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ เป็นกระบวนการสำรวจความต้องการทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้ได้จำนวนพนักงานที่มีทักษะที่ต้องการ และสามารถจัดหาได้เมื่อจำเป็นต้องใช้ซึ่งเป็นแนวความคิดของ Mondy, Noe and Premeaux²⁰ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่ช่วยให้ได้ทรัพยากรมนุษย์ที่เพียงพอเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในอนาคต ดังนี้

- (1.1) การพยากรณ์ความต้องการพนักงานที่มีคุณสมบัติต่าง ๆ
- (1.2) เปรียบเทียบความต้องการกับกำลังแรงงานในปัจจุบัน
- (1.3) การกำหนดจำนวนและรูปแบบของพนักงานที่จะต้องออกจากรางงานตามแนวความคิดของ Ivancevich²¹

การบรรยายลักษณะงาน (Job description) เป็นการระบุหน้าที่ความรับผิดชอบ ความสัมพันธ์ในการรายงาน สภาพการทำงาน และความรับผิดชอบในการบังคับบัญชาของงานใดงานหนึ่งซึ่งเป็นแนวความคิดของ Dessler²² หรือเป็นการอธิบายรายละเอียดของงานว่ามีหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างไรบ้าง โดยระบุชื่อ ตำแหน่งงาน คำสรุปเกี่ยวกับงาน หน้าที่หลัก หน้าที่รอง และความสัมพันธ์กับงานอื่น ๆ

¹⁹ สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย, การจัดการสถานเลี้ยงเด็กในชุมชน (หน่วยที่ 4), (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2533), หน้า 268 - 269.

²⁰ สมชาย หิรัญกิตติ, การบริหารทรัพยากรมนุษย์, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพฯ: ไคมอนอินบิซิเนสเวิร์ด, 2542), หน้า 10.

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 10.

²² สมชาย หิรัญกิตติ, การบริหารทรัพยากรมนุษย์, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพฯ: ไคมอนอินบิซิเนสเวิร์ด, 2542), หน้า 51.

2.) การสรรหาพนักงาน²³ จุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาและจ้างบุคคลซึ่งมีคุณภาพในด้านการศึกษาประสบการณ์ และคุณสมบัติส่วนตัวที่เหมาะสมกับลักษณะงานในทางธุรกิจ ประเด็นที่สำคัญในการพิจารณาการเลือกสรรและจ้างพนักงาน ดังนี้ การบรรยายลักษณะของงานโดยครอบคลุมทั้งหมด สถานที่รับสมัคร ลักษณะของพนักงานที่เราต้องการมากที่สุด วิธีการฝึกอบรมหลังจากเข้ารับจ้างทำงาน

3.) การคัดเลือกพนักงาน²⁴ โดยพิจารณาจากแบบฟอร์มในการสมัคร แบบฟอร์มใบสมัครควรจะเหมาะสมกับความต้องการบุคลากรของบริษัทในแต่ละตำแหน่ง ซึ่งจะต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัคร ซึ่งจะถูกพิจารณาในเรื่องคุณภาพที่เหมาะสมกับงาน ซึ่งแบบฟอร์มจะเกี่ยวกับอายุ การศึกษา การพันการเกณฑ์ทหาร ความมั่นคงทางสังคม ประสบการณ์และทักษะที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์

4.) ผลตอบแทนและผลประโยชน์อื่น

ผลตอบแทน(Compensation) เป็นรางวัลทั้งหมดที่พนักงานได้รับในการแลกเปลี่ยนกับงานตามแนวคิดของ Ivancevich²⁵ ประกอบด้วย ค่าจ้าง เงินเดือน โบนัส สิ่งจูงใจ และผลประโยชน์อื่น ๆ

ผลประโยชน์ (Benefits) เป็นรางวัลหรือส่วนเพิ่มที่พนักงานได้รับ ซึ่งเป็นผลมาจากการจ้างงานและตำแหน่งภายในองค์กร ซึ่งเป็นแนวความคิดของ Byars and Rue²⁶ เช่น การประกันชีวิตและสุขภาพ การท่องเที่ยว ค่ารักษาพยาบาล การแบ่งกำไร แผนการศึกษา ฯลฯ

5.) การประเมินผลงานการปฏิบัติงาน²⁷

วัตถุประสงค์ของการประเมินผลการปฏิบัติงานที่สำคัญมี 4 ประการ ดังนี้คือ

(5.1) เพื่อสื่อความหมายวัตถุประสงค์ในการจัดการแก่พนักงาน หลังจากที่ได้แนะนำพนักงานแล้วว่าจะต้องทำอะไร ก็เป็นภาระความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารในการติดตามการปฏิบัติงานของพนักงาน โดยใช้ประโยชน์จากการสะท้อนกลับที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้

²³ ฐโฑษัฒรรมารัษ, มหาวิทยาลัย, การบริหารธุรกิจขนาดย่อมและการค้าปลีก (หน่วยที่ 9), พิมพ์ครั้งที่ 9, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2540), หน้า 552.

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 552.

²⁵ สมชาย หิรัญกัศด, การบริหารทรัพยากรมนุษย์, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพฯ: ไดมอนอินชัซเนศวรัศ, 2542), หน้า 10.

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 10.

²⁷ ฐโฑษัฒรรมารัษ, มหาวิทยาลัย, การบริหารธุรกิจขนาดย่อมและการค้าปลีก (หน่วยที่ 9), พิมพ์ครั้งที่ 9, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2540), หน้า 554.

(5.2) เพื่อกระจายรางวัลตอบแทนแก่พนักงานด้านความยุติธรรม เช่น การเพิ่มเงินเดือนและการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง ซึ่งเป็นเป้าหมายของการเตรียมการสะท้อนกลับหรือการวิจารณ์เชิงสร้างสรรค์ให้พนักงานมีกำลังใจที่จะรักษาหรือการปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนไว้

(5.3) เพื่อการจูงใจพนักงานให้ปรับปรุงการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้จัดการขององค์กรสามารถจะให้หลักประกันกับการปรับปรุงการปฏิบัติงานได้ดีที่สุด โดยการเตรียมรางวัลซึ่งอาจเป็นรางวัลทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน

(5.4) เพื่อเป็นแนวทางของการวิจัยการบริหารบุคคล การประเมินผลการปฏิบัติงานจะมีประโยชน์ในฐานะที่เป็นวิธีการที่ดีอันหนึ่งของการเลื่อนขั้นตำแหน่ง ถ้าได้มีการประเมินงานอย่างเที่ยงตรงและเลือกพนักงานให้ทำงานใดงานหนึ่ง โดยอยู่บนพื้นฐานของความชำนาญที่เกี่ยวกับงานความรู้และความสามารถแล้ว จะมีผลทำให้การปฏิบัติงานในหน้าที่เป็นที่น่าพอใจ

6.) การฝึกอบรม²⁸

(6.1) การปฐมนิเทศ (Orientation) จัดขึ้นสำหรับลูกจ้างที่เข้าทำงานใหม่ เพื่อแนะนำให้ผู้รู้จัก ทำความคุ้นเคยสถานที่ทำงานใหม่ ทราบถึงระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กร รวมทั้งสิทธิและผลประโยชน์ของพนักงานที่จะได้รับจากองค์กร นอกจากนี้ เพื่อให้พนักงานรู้จักเพื่อนร่วมงานและงานที่จะทำด้วย ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมขวัญและกำลังใจในการทำงาน

(6.2) การแนะนำงาน (Job Induction) เป็นการแนะนำให้ทราบถึงวิธีการทำงานในตำแหน่งหน้าที่ดังกล่าว เครื่องมืออุปกรณ์ในการทำงาน เพื่อที่จะเป็นการช่วยเหลือให้พนักงานสามารถที่จะเข้าใจระบบงานทั้งหมดได้ดีขึ้น และสามารถที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

(6.3) การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ เป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของพนักงานให้มีสมรรถภาพดีขึ้น เพราะความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีมีอยู่เสมอจำเป็นต้องให้พนักงานมีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันเสมอ เช่น การเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีใหม่ ได้แก่ การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

2.2 แนวคิดในการบริหารสถานรับเลี้ยงเด็กและโรงเรียนอนุบาล

ในปัจจุบันอำเภอเชียงดาวมีหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้จัดการศึกษาและพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนหรือก่อนประถมศึกษาทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน ในรูปของโรงเรียนอนุบาลและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีชื่อเรียกและรูปแบบของจัดตั้งแตกต่างกันไปตามภารกิจหลักของแต่ละหน่วยงานประกอบด้วย

²⁸ คุโชนธรรมาราช, มหาวิทยาลัย, การบริหารธุรกิจขนาดย่อมและการค้าปลีก (หน่วยที่ 9), พิมพ์ครั้งที่ 9, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2540), หน้า 561-562.

1. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด หมายถึง สถานที่ที่วัดจัดตั้งขึ้น โดยใช้อาคารของวัด เป็นสถานศึกษา เพื่อให้การศึกษาอบรมปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม วัฒนธรรม และประเพณีอันดีงาม ของไทยและภูมิปัญญาไทย แก่เยาวชนตามสมควรแก่วัย รวมทั้งการเตรียมความพร้อมให้แก่ เด็กก่อนเกณฑ์ที่จะเข้าสู่วัยเรียนในระดับประถมศึกษา มีชื่อย่อว่า “ศตว”²⁹

เด็ก หมายถึง เด็กที่อยู่ในความดูแลอบรมของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดซึ่งมีอายุ ระหว่าง 3 - 5 ปี

2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานรับเลี้ยงเด็กในหมู่บ้านในความดูแลของคณะกรรมการพัฒนาเด็กอำเภอและคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อน เกณฑ์ที่จะเข้าสู่วัยเรียนในระดับประถมศึกษา มีชื่อย่อว่า “ศพด”³⁰

เด็ก หมายถึง เด็กที่อยู่ในความดูแลอบรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งมีอายุระหว่าง 3 - 6 ปี

3. ระดับก่อนประถมศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาและอบรมเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ถึง 6 ปี โดยจะศึกษาในช่วงที่สาม ซึ่งมี อายุระหว่าง 3 - 6 ปี³¹

4. ระดับอนุบาลเอกชน หมายถึง โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาที่เปิดสอนระดับ อนุบาล มีเวลาเรียนต่อเนื่องกันเป็นเวลา 2 ปีหรือ 3 ปี เพื่อเตรียมความพร้อมนักเรียนอายุ 3 - 5 ปี³²

2.2.1) หลักการจัดการศึกษา และ ปรัชญาการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กวัยนี้ ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครองหรือครูยังคงเข้าใจว่าหากสอน หนังสือหรือเนื้อหาวิชาแก่เด็กตั้งแต่เด็กยังเล็กจะช่วยให้เรียนดีในเวลาต่อไป จึงเกิดการยึดเย็ด การ อ่านเขียน เรียนเลข และเนื้อหาสาระให้เด็ก จะเห็นว่าหลายกิจกรรม เช่น ศิลปศึกษา การเล่น ไม่มี ความสำคัญ ความผิดพลาดอีกประการหนึ่ง ก็คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กมักมุ่งพัฒนาเด็กสำหรับสภาพ ปัจจุบัน ตามความเป็นจริงเด็กจะเติบโตไปสู่สังคมในอนาคต การเตรียมเด็กวัยนี้จึงควรให้พร้อม ที่จะเผชิญสภาพการณ์ต่อไปจึงน่าสนใจว่าจะพัฒนาเด็กอย่างไรจึงจะเป็นผลดีกับเด็กตลอดชีวิต

ปรัชญาการศึกษา³³ที่เป็นที่ยอมรับและมีการนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการศึกษาระดับ ก่อนประถมศึกษาในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ได้มีการกล่าวถึงนักการศึกษาหลายท่าน ดังตัวอย่างดังนี้

²⁹ กลุ่มส่งเสริมการศึกษา และวัฒนธรรม , สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่, *คู่มือการปฏิบัติงานศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ในวัด*, (เชียงใหม่ : 2543), หน้า 1.

³⁰ กองพัฒนาเด็ก, กรมพัฒนาชุมชน, กระทรวงมหาดไทย, *คู่มือแลเด็ก*, (กรุงเทพฯ : ยูไนเต็ดโปรดักชั่น, 2541), หน้า 1.

³¹ กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, *หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540* (กรุงเทพฯ ฯ : คุรุสภา, 2540), หน้า 1.

³² กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, *ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนเอกชนพุทธศักราช 2531*, (กรุงเทพฯ ฯ : คุรุสภา, 2531), หน้า 90.

³³ คณะกรรมการประถมศึกษา, สำนักงาน, *คู่มือการอบรมเลี้ยงดูเด็กระดับก่อนประถมศึกษา*, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2541), หน้า 11-20.

(1.) เปสตาลอซซี (Johann Pestalozzi, 1746 – 1827) นักการศึกษาชาวสวิสเป็นผู้ริเริ่มเรื่องเตรียมความพร้อม เขาเชื่อว่าความรักเป็นพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นในการพัฒนาเด็กทั้งร่างกายและสติปัญญา เขาเชื่อในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ไม่ว่าจะในด้านความสนใจ ความต้องการ หรือระดับความสามารถของการเรียนรู้ เปสตาลอซซีเป็นต้นความคิดในเรื่องของการเตรียมความพร้อม และเห็นว่าเด็กไม่ควรถูกบังคับให้เรียนรู้ด้วยการท่องจำ แต่ต้องใช้เวลาและประสบการณ์แก่เด็กในการทำความเข้าใจ

(2.) เฟรอบเอล (Friedrich Froebel, 1782 – 1852) ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งการอนุบาลศึกษา แนวคิดของเขาเป็นที่ยอมรับและนิยมกันมากจนถึงปัจจุบัน เฟรอบเอลมีความเชื่อว่าควรส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กให้เจริญขึ้น ด้วยการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรี โดยใช้การเล่นและกิจกรรมเป็นเครื่องมือ เพราะการเล่นเป็นการทำงานและเรียนรู้ของเด็ก

(3.) เพียเจต์ (Jean Piaget, 1896 – 1980) นักการศึกษาชาวอเมริกันเชื้อชาติสวิส เจ้าของทฤษฎีพัฒนาการด้านสติปัญญา เขาเชื่อว่าเด็กวัย 2 – 7 ปี สติปัญญากำลังพัฒนาอยู่ในขั้นก่อนปฏิบัติการ (Pre-Operational Stage) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กวัย 4 – 6 ปี เป็นวัยที่พัฒนาการด้านภาษาเป็นไปในลักษณะยังไม่เข้าใจความหมายของคำและเรื่องราวไม่แจ่มแจ้ง ดังนั้นจึงควรได้เรียนรู้ผ่านการสัมผัส สำรวจ ทดลอง และลงมือกระทำต่อวัตถุด้วยตนเอง

(4.) เอลคายด์ (David Elkind) นักการศึกษาชาวอเมริกัน เน้นให้เห็นอันตรายของการเร่งเด็กให้เรียนรู้แต่เกินไป เขาเชื่อว่าเด็กควรมีโอกาสเล่นและเลือกกิจกรรมการเล่นด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กอยู่ในสังคมที่เต็มไปด้วยความเครียดได้

2.2.2) พัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา³⁴

ครูผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจในพัฒนาการปกติของเด็กแต่ละวัย จะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยในการพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถหรือช่วยเหลือแก้ไขได้ทันเวลาที่ เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สิ่งที่ครูผู้สอนต้องตระหนักเพราะเด็กในแต่ละช่วงอายุมีลักษณะสำคัญที่เด่นแตกต่างกันไป ถ้าครูไม่เข้าใจ ย่อมทำให้การพัฒนาเด็กไม่เกิดผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ อาทิ เด็ก 3 ขวบชอบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง การจัดสื่อ วัสดุ ให้เด็กวัยนี้ต้องมีเพียงพอที่จะสนองความต้องการไม่เกิดการรอคอยนานจนเกินไป หรือเด็ก 3 ขวบ ต้องการการฝึกกล้ามเนื้อใหญ่เพิ่มขึ้น เนื่องจากร่างกายอยู่ในช่วงที่ต้องพัฒนาทางกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก เริ่มรู้จักใช้พลัง สามารถควบคุมร่างกายได้ การจัดกิจกรรมสามล้อให้เด็ก 3 ขวบ ได้ขี่เล่นจึงเหมาะสมกับ

³⁴ คณะกรรมการประถมศึกษา, สำนักงาน, แนวทางการจัดหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2541), หน้า 8 - 9.

กับวัย หรือเด็ก 4 ขวบชอบทำท่ายผู้ใหญ่ซึ่งครูจำเป็นต้องเข้ามาและควรให้เด็กได้รู้เรื่องขอบเขต และวินัยในการเล่นอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นพัฒนาการเด็กทุกด้านจึงมีความสำคัญเท่าเทียมกันและเด็กต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในสภาพบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

2.2.3) การบริหารสถานรับเลี้ยงเด็กและโรงเรียนอนุบาล

การบริหารงานในสถานรับเลี้ยงเด็กและโรงเรียนอนุบาล ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล หรือเจ้าของ หรือผู้จัดตั้งจำเป็นต้องมีการเตรียมการในด้านต่าง ๆ อย่างรอบคอบและเป็นระบบ ทั้งขั้นเตรียมการก่อนดำเนินงาน ได้แก่ การจัดเตรียมสถานที่ อาคาร และวัสดุอุปกรณ์ และขั้นดำเนินงาน ได้แก่ การดำเนินงานด้านการจัดการ ด้านการตลาด ด้านการเงิน และด้านบุคลากร

2.2.3.1) ขั้นเตรียมการก่อนการดำเนินงาน³⁵

การจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กจำเป็นต้องมีการเตรียมการก่อนการดำเนินงาน ได้แก่ การเตรียมการด้านอาคารสถานที่ องค์กรประกอบภายในอาคาร และวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) ข้อควรพิจารณาการเลือกทำเลสถานที่ตั้งและลักษณะอาคารสถานรับเลี้ยงเด็กในชนบท การเลือกทำเลสถานที่ตั้งสำหรับสถานรับเลี้ยงเด็กในชนบทนั้น ต้องคำนึงถึงลักษณะของเขตพื้นที่ชนบท ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินงาน การจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็ก จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ ให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด โดยส่วนใหญ่สถานรับเลี้ยงเด็กในชนบทมักก่อสร้างอาคารด้วยวัสดุพื้นบ้าน เป็นอาคารโล่งกว้าง ไม่ได้แบ่งห้องต่าง ๆ เป็นสัดส่วน มีลักษณะคล้ายอาคารอเนกประสงค์ ซึ่งนำมาดัดแปลงหรือจัดมุมให้เหมาะสมกับกิจกรรมตามความจำเป็นในโอกาสต่าง ๆ ควรมีลักษณะโปร่ง มีแสงสว่างเพียงพอ การถ่ายเทอากาศดี มีขนาดกว้างขวางพอสมควร ถ้าเป็นไปได้ควรมีที่ขนาด 149 ตารางเมตร สำหรับเด็กประมาณ 50 คน

(2) หลักเกณฑ์การจัดและตกแต่งสถานรับเลี้ยงเด็กในชนบท³⁶

(2.1) การจัดบริเวณสถานรับเลี้ยงเด็กในชนบท มีหลักในการจัด ดังนี้ คือ บริเวณทั่วไปควรปลูกไม้ใหญ่ และไม้ดอกเพื่อให้เกิดความร่มรื่นและได้ร่มเงา บริเวณ ควรปรับสภาพพื้นดิน ไม่มีเศษวัสดุที่จะเป็นอันตรายแก่เด็ก ไม่ควรปล่อยยี่หวีขี้ขี้ขึ้นรก ควรมีรั้วโดยรอบบริเวณสถานเลี้ยงเด็ก ซึ่งอาจเป็นรั้วต้นไม้ เช่น รั้วกระถิน รั้วมะขามเทศ รั้วไผ่ รั้วเฟื่องฟ้า เป็นต้น และควรตัดอยู่เสมออย่าให้รกรุงรัง ไม่ควรอยู่ใกล้แม่น้ำ ลำธาร บ่อน้ำ สระน้ำ เพราะอาจเกิด

³⁵ ศุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย, การจัดการสถานเลี้ยงเด็กในชุมชน (หน่วยที่ 8), (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, 2533), หน้า 459.

³⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 488-498.

อันตรายแก่เด็ก หากมีสิ่งเหล่านี้อยู่ภายในบริเวณ ควรล้อมรั้วให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัย ใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ตอไม้ ขอนไม้ ก้อนหิน มาตัดแปลงเป็นเก้าอี้นั่งได้รั้วไม้ใหญ่ โดยรักษาธรรมชาติไว้ให้มากที่สุด

สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงการจัดบริเวณสถานรับเลี้ยงเด็กในชนบทคือ เด็กต้องการต้นไม้ซึ่งจะได้เรียนรู้การผันแปรตามฤดูกาล ได้เห็นนกเห็นแมลงตามธรรมชาติ จัดบริเวณให้เด็กได้ออกกำลังกาย ให้เกิดการพัฒนา ทั้งความคิดและร่างกายอย่างเป็นอิสระ

(2.2) การจัดบริเวณที่เล่นกลางแจ้ง พื้นที่สำหรับเล่นกลางแจ้งสำหรับเด็กหนึ่งคน ประมาณ 7 - 10 ตารางเมตร อาจใช้บริเวณส่วนใดส่วนหนึ่งของสถานรับเลี้ยงเด็กที่ผู้ดูแลเด็กสามารถดูแลได้ทั่วถึงควรจัดบริเวณให้เด็กเพาะปลูกต้นไม้รดน้ำต้นไม้ มีกรงเลี้ยงสัตว์ เช่น กรงไก่ กรงนก ฝึกให้เด็กให้อาหารแก่สัตว์ เมื่อเด็กเล่นแล้วฝึกให้เด็กรักษาความสะอาดของบริเวณ โดยการช่วยกัน เก็บใบไม้ที่ร่วงหล่น ที่เล่นกลางแจ้งนี้ควรมีรั้วสูง มีประตูเปิด ปิดเพื่อความปลอดภัยของเด็ก การเล่นกองทรายนี้จะทำให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ การให้เด็กได้ฝึกปีนป่ายเล่น เพื่อเป็นการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ของเด็ก การจัดบริเวณกลางแจ้งนี้เป็นการเรียนปนเล่น มีความมุ่งหมายเพื่อช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางอารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้เป็นไปโดยถูกต้องกับวัยของเด็กแต่ละคน

(3) องค์ประกอบภายในอาคารสถานรับเลี้ยงเด็กในชนบท ดังนี้

(3.1) ห้องเรียน ภายในอาคารอาจใช้กระดานดำตั้งเพื่อเป็นเครื่องกั้นห้อง บางแห่งใช้ตู้หรือชั้นเก็บของเป็นเครื่องกั้นเขตห้อง แต่ส่วนใหญ่จะปล่อยโล่ง ๆ โดยใช้เสาเป็นเครื่องกำหนดบริเวณ ภายในห้องเรียนมีโต๊ะเก้าอี้เด็ก ซึ่งควรมีลักษณะเบา เหมาะสมกับตัวเด็ก สะดวกในการเคลื่อนย้าย ในเวลาที่เด็กเรียนหรือประกอบกิจกรรมต่าง ๆ จะใช้โต๊ะเก้าอี้เหล่านี้ แต่ถ้าถึงเวลาอนครุจะยกโต๊ะเก้าอี้เหล่านี้ซ้อนกันไว้ที่มุมหนึ่งของห้องเรียน ถ้าไม่มีห้องสำหรับกินอาหารโดยเฉพาะ อาจใช้ห้องเรียนนี้เป็นห้องสำหรับกินอาหารด้วยโดยใช้โต๊ะเก้าอี้เรียนในการกินอาหารแต่อย่างไรก็ตาม การจัดห้องเรียนห้องหนึ่ง ๆ ต้องคำนึงถึงเนื้อที่ให้เพียงพอสำหรับเด็กเคลื่อนไหวได้สะดวกด้วย

ในห้องเรียนควรจัดมุมใดมุมหนึ่งด้านหลังของห้องเรียน เป็นมุมที่สร้างเสริมประสบการณ์ให้แก่เด็กโดยให้เด็กได้เรียนรู้จากการเลียนแบบชีวิตจริงของผู้ใหญ่ จัดเป็นมุมต่าง ๆ เช่น มุมธรรมชาติศึกษา มุมสังคมศึกษา มุมคณิตศาสตร์ มุมศิลปะ มุมดนตรี มุมของเล่น มุมภาพ เป็นต้น

(3.2) ที่สำหรับพักผ่อนและห้องนอน สถานรับเลี้ยงเด็กในชนบทอาจจัดสถานที่ให้เด็กนอน คือใช้มุมใดมุมหนึ่งของอาคารที่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีลมพัดตลอดเวลา ไม่อยู่ใกล้กลิ่นเน่าเหม็นหรือฝุ่นละออง

(3.3) ห้องธุรการ ในห้องมีตู้เก็บเอกสาร มีโต๊ะเก้าอี้สำหรับเจ้าหน้าที่และผู้มาติดต่อ อาจมีพัดลมเพดานหรือพัดลมตั้งวางอยู่

(3.4) ห้องพัสดุ อาจกั้นห้องโดยใช้ตู้แทนผนังห้อง หรือเป็นห้องโล่ง ๆ ตั้งโต๊ะเก้าอี้ให้ครูนั่งพักผ่อนเตรียมอุปกรณ์ เตรียมการสอน หรือตรวจสอบสมุดนักเรียนก็ได้

(3.5) ห้องพยาบาล ภายในห้องมีเตียงพยาบาล 2-3 เตียงตามอัตราส่วนของเด็ก ในสถานรับเลี้ยงเด็ก มีตู้เก็บเวชภัณฑ์ และเครื่องมือในการรักษาพยาบาล มีโต๊ะเก้าอี้สำหรับให้ครูหรือพยาบาลนั่ง

(3.6) ห้องน้ำหรือที่สำหรับเด็กอาบน้ำและห้องส้วม ภายในห้องน้ำหรือที่สำหรับเด็กอาบน้ำ ก่อซีเมนต์ เพื่อเก็บน้ำให้เด็กอาบ มีก๊อกน้ำหลาย ๆ ก๊อกให้เด็กล้างมือล้างหน้า เด็กสามารถเปิด ปิด ก๊อกได้เอง มีส้วมซึมที่รักษาความสะอาด ถูกสุขลักษณะ มีขนาดไม่ใหญ่มาก มีชั้นน้ำและถังน้ำให้เด็กใช้ตักรดเองได้

(3.7) โรงอาหาร ถ้าเด็กกินอาหารในห้องเรียน ใช้โต๊ะเก้าอี้เรียนเป็นที่กินอาหารของเด็ก แต่ถ้ามีโรงอาหารเป็นสัดส่วนควรมีโต๊ะเก้าอี้เพื่อใช้ในการกินอาหาร มีภาชนะในการกินอาหาร เช่น จาน ช้อน ถ้วยน้ำ เป็นต้น

(3.8) ห้องประกอบอาหารหรือห้องอุปกรณ์การประกอบอาหารควรมีจำนวนเพียงพอกับเด็ก สถานรับเลี้ยงเด็กในชนบทส่วนใหญ่ครู มีหน้าที่ประกอบอาหารให้เด็ก บางครั้งเด็กเป็นผู้ช่วยประกอบอาหารง่าย ๆ เช่น เคี้ยวผัก เป็นการเรียนรู้จากชีวิตจริง

(3.9) ห้องพัสดุ ควรมีตู้เก็บของ หรือชั้นวางของ ซึ่งควรจัดของไว้อย่างเป็นระเบียบ ถ้าห้องมีแสงสว่างไม่เพียงพอ ควรมีไฟฟ้าติดไว้เพื่อสะดวกในการหาของ

(3.10) ห้องครูใหญ่ ควรจัดให้เรียบร้อย สะอาด มีระเบียบ มีโต๊ะเก้าอี้สำหรับรับแขก มีตู้เก็บเอกสาร และโต๊ะทำงานของครูใหญ่

(4) การเตรียมอุปกรณ์ใช้ในสถานรับเลี้ยงเด็ก³⁷

อุปกรณ์นั้นถือว่าเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์โดยผ่านประสาทสัมผัส ทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น โดยเฉพาะเด็กก่อนวัยเรียนจะเข้าใจสิ่งที่เป็นรูปธรรมได้ดีกว่าสิ่งเป็นนามธรรม อุปกรณ์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อเด็ก สร้างรากฐานที่เป็นรูปธรรมให้แก่เด็ก ทำให้เด็กสนใจและช่วยให้ต้องการเรียนรู้ ทำให้จำสิ่งที่เรียนรู้ได้แม่นยำและจำได้นาน

(4.1) อุปกรณ์ประจำตัวเด็กก่อนวัยเรียน

อุปกรณ์ประจำตัวเด็กก่อนวัยเรียนเป็นเครื่องใช้ที่จำเป็นจะต้องจัดหาเพื่อความ สะดวก สะอาด และเพื่อสุขภาพอนามัยของเด็ก สิ่งของเครื่องใช้เหล่านี้ทางโรงเรียนหรือสถานรับเลี้ยงเด็กอาจจะจัดบริการ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย หรืออาจจะให้เด็กหามาโดยทางโรงเรียน

³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 515-522.

กำหนดขนาด และรายการสิ่งของที่ทำเป็นจะต้องใช้ เครื่องใช้ประจำตัวเด็กเหล่านี้ควรมีเครื่องหมายเพื่อฝึกให้เด็กจำและรักษาส่งของเครื่องใช้ของตนเองได้ ไม่หยิบและใช้สลับสนปนเป

(4.2) อุปกรณ์ประจำห้องเรียน

(4.2.1) อุปกรณ์ประเภทวัสดุและคุณลักษณะ

การจัดหาโต๊ะเรียน เก้าอี้ของเด็กก่อนวัยเรียนในชนบทตามแต่ที่จะหาได้ โต๊ะเก้าอี้ อาจจะไม่จำเป็นต้องมีครบตามจำนวนเด็กก็ได้ เพราะเด็กโดยธรรมชาตินั่งเป็นระเบียบเรียบร้อยไม่ได้นาน อาจจะทำงั่งลงกับพื้นห้องหรือลงนอนพิงพาด นอนเล่น เป็นต้น ชั้นวางของหรือตู้เก็บอุปกรณ์ อาจจะทำด้วยวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น ไม้ไผ่ ก่อถ้งหรือถ้งไม้แทนก็ได้

(4.2.2) อุปกรณ์ประจำห้องเรียน

ได้แก่ ภาพสำหรับประดับฝาผนัง ปฏิทิน พระบรมฉายาลักษณ์ พระพุทธรูป ป้ายห้อง ป้ายแสดงจำนวนนักเรียน

(4.2.3) อุปกรณ์สำหรับกิจกรรมในห้องเรียน

(4.2.3.1) อุปกรณ์สำหรับเตรียมความพร้อมทางกล้ามเนื้อหรือกล้ามเนื้อเล็ก เช่น บล็อกขนาดเล็กลูกบิด ลูกทราย ลูกถั่ว เกมต่าง ๆ หุ่นกระบอก ภาพตัดต่อ เครื่องตอก ฯลฯ

(4.2.3.2) อุปกรณ์การฝึกประสาท ฝึกประสาทตา ประสาทหู การสัมผัสทางมือ การดมกลิ่น

(4.2.3.3) อุปกรณ์การฝึกพัฒนาการทางสติปัญญา อุปกรณ์พัฒนาทางภาษา อุปกรณ์พัฒนาทางด้านคณิตศาสตร์ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มเตรียมสร้างเสริมประสบการณ์ (อุปกรณ์ที่ใช้ชีวิตในครอบครัว อุปกรณ์วิทยาศาสตร์)

(4.3) อุปกรณ์นอกห้องเรียน

อุปกรณ์นอกห้องเรียน คือ เครื่องเล่นสนามที่เป็นหลักและอุปกรณ์นอกห้องเรียน ควรมีดังนี้

- กระดานลื่น
- ราวไต่
- รถไฟเล็ก
- เก้าอี้ยาว
- กระดานหก
- บาร์โหน
- บ่อทราย
- ม้าหมุน
- ชิงช้า
- โคร่งไต่

อุปกรณ์พิเศษ ซึ่งอาจจัดทำจากวัสดุต่าง ๆ เช่น อุโมงค์ ถังเหล็ก ยางรถยนต์ บ่อทราย พร้อมเครื่องดวง เช่น กระจัง เสียมด้ามสั้น อ่างน้ำ พร้อมเครื่องเล่นน้ำ ขวด ถ้วยดวง ฯลฯ

การเล่นกลางแจ้งเป็นการฝึกให้เด็กรู้จักการรอดทน รอคอยตามลำดับในการใช้ อุปกรณ์ รู้จักเล่นร่วมกัน แบ่งปันกันเล่นและดึงความสนใจให้สัมพันธ์ไปกับการเรียนรู้ทางภาษาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เช่น ได้เห็นผีเสื้อ เห็นสัตว์ที่สนาม หรือขณะเล่นทรายให้นับจำนวนกองทรายที่เกาะจากถ้วยดวง เป็นต้น

2.2.3.2) ขั้นการดำเนินงาน

(1) ด้านการจัดการ

แนวคิดด้านการบริหารของสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาลจะเหมือนธุรกิจทั่วไป หน้าที่ด้านการบริหารที่สำคัญ 5 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้างาน การสั่งการ และการควบคุม นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ต้องประสานงานทั้งภายในและภายนอกเพื่อช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาลในด้านต่าง ๆ

(2) ด้านการตลาด

เนื่องจากการตลาดของสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาล เป็นธุรกิจบริการประเภทหนึ่ง ดังนั้นการจัดการตลาดจะคำนึงถึงลักษณะพิเศษของบริการ เช่นเดียวกับธุรกิจบริการทั่วไป ได้แก่ การสร้างบริการของสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาล การกำหนดค่าบริการ การเลือกช่องทางจำหน่ายหรือการเลือกทำเลที่ตั้ง และการส่งเสริมการตลาด ดังนี้

(2.1) การสร้างบริการ (Product)

เด็กที่จะเข้ารับบริการสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาลที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย อาจเรียกว่าเด็กก่อนวัยเรียน มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี ทั้งเพศชายและเพศหญิง ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรงหรือเรื้อรัง

การแบ่งกลุ่มโดยทั่วไปอาจแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่ม ๆ³⁸ ตามอายุเนื่องจากมีพัฒนาการแตกต่างกันสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเด็กแรกเกิด ถึง 2 ปีครึ่ง หรือเด็กอ่อน กลุ่มอายุ 2 ปีครึ่ง ถึง 4 ปี หรือเด็กเล็ก และกลุ่มอายุ 4 ถึง 6 ปี หรืออนุบาล การแบ่งกลุ่มอาจแบ่งตามความสามารถของเด็กก็ได้ โดยให้เด็กทดลองทำสิ่งๆที่เหมือนกันเพราะเด็กในวัยเดียวกันอาจทำได้ไม่เหมือนกันเพื่อความสะดวกในการอบรมเลี้ยงดูและให้การเลี้ยงดูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดบริการของสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาล ในการบริการของสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาลแต่ละแห่ง อาจจัดให้มีบริการในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับลักษณะการจัดบริการของสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาล และระดับทางเศรษฐกิจของผู้มารับบริการ โดยทั่วไปอาจแบ่งได้เป็นการจัดบริการหลัก ซึ่งเป็นบริการที่ต้องจัดให้มีสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาลทุกแห่ง และการจัดบริการเสริม ซึ่งสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาลบางแห่งอาจไม่ได้จัดเป็นบริการมาตรฐานก็ได้

(2.1.1.) การจัดบริการหลัก

บริการหรือหน้าที่หลักสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาล การฝึกอบรม ส่งเสริมพัฒนาการการเจริญเติบโต การเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์

³⁸ คณะกรรมการประถมศึกษา, สำนักงาน, แนวทางการจัดหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2541), หน้า 10 - 17.

และสังคม ก่อนที่เด็กจะเข้าสู่วัยเรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งกิจกรรมที่จะจัดให้มีในสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาล ควรมีการจัดการวางแผนในรูปตารางกิจกรรม เพื่อให้เด็กอยู่ในระเบียบวินัย กล่าวแสดงออก รู้จักเคารพผู้ใหญ่ สามารถปรับตัวให้เข้ากับการอยู่รวมกลุ่มได้ดี และสร้างสัมพันธ์อันดีกับผู้ดูแลเด็กหรือครูพี่เลี้ยง การจัดตารางกิจกรรมประจำวัน สามารถจัดได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงานและสภาพชุมชน

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมประจำวัน³⁹ ได้แก่

ตัวอย่างที่ 1	ตารางกิจกรรมประจำวันแบบที่ 1	ตัวอย่างที่ 2	ตารางกิจกรรมประจำวันแบบที่ 2
08.00 – 08.30	รับเด็ก	08.00 – 08.30	รับเด็ก
08.30 – 08.45	เคารพธงชาติ	08.30 – 08.45	เคารพธงชาติ สวดมนต์
08.45 – 09.00	ตรวจสอบสุขภาพ	08.45 – 09.00	ตรวจสอบสุขภาพ ไปห้องน้ำ
09.00 – 09.20	กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ	09.00 – 09.20	กิจกรรมกลุ่มใหญ่
09.20 – 10.20	กิจกรรมสร้างสรรค์และกิจกรรมเสรี	09.20 – 10.20	กิจกรรมสร้างสรรค์และกิจกรรมเสรี
10.20 – 10.30	พัก (ของว่างเช้า)	10.20 – 10.30	พัก (คีมนม ของว่างเช้า)
10.30 – 10.45	กิจกรรมเสริมประสบการณ์	10.30 – 10.45	กิจกรรมเสริมประสบการณ์
10.45 – 11.30	กิจกรรมกลางแจ้ง	10.45 – 11.30	กิจกรรมกลางแจ้ง
11.30 – 12.00	พัก (รับประทานอาหารกลางวัน)	11.30 – 12.00	พัก (รับประทานอาหารกลางวัน)
12.00 – 14.00	นอนพักผ่อน	12.00 – 14.00	นอนพักผ่อน
14.00 – 14.20	เก็บที่นอน ล้างหน้า	14.00 – 14.20	เก็บที่นอน ล้างหน้า
14.20 – 14.30	พัก (ของว่างบ่าย)	14.20 – 14.30	พัก (ของว่างบ่าย)
14.30 – 14.40	เกมการศึกษา	14.30 – 14.40	เกมการศึกษา
14.40 – 15.00	เตรียมตัวกลับบ้าน	14.40 – 15.00	เตรียมตัวกลับบ้าน

สำหรับกิจกรรมสร้างสรรค์และการเล่นมุมต่าง ๆ นั้น มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับชีวิตเด็ก เพราะนอกจากจะทำให้เด็กสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว ยังทำให้เด็กเจริญเติบโต กล้ามเนื้อทุกส่วนได้เคลื่อนไหว แข็งแรง สมบูรณ์ และประสานสัมพันธ์กัน เช่น ระหว่างกล้ามเนื้อมือและกล้ามเนื้อตา เป็นต้น นอกจากนั้นการเล่นยังจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีระเบียบวินัย ดังนั้นในการอบรมเลี้ยงดู ควรใช้การเล่นเป็นสื่อและชักจูงให้

³⁹ กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540, (กรุงเทพฯ: คุรุสภา, 2540), หน้า 46-47

เด็กสนใจ และอยากทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้รวดเร็ว คอยเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด แนะนำให้เล่นอย่างถูกวิธี เด็กจึงจะปลอดภัยและได้รับประโยชน์จากการ เล่นมากที่สุด

ส่วนการจัดโภชนาการสำหรับเด็ก จำต้องได้รับการเอาใจใส่ในเรื่องการให้อาหาร อย่างมาก เพราะวัยเด็กเป็นวัยที่มีความเจริญเติบโต ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสมองสูง อาหารจึง เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี จึงควรจัดอาหารให้มีคุณค่าครบถ้วน ตามความต้องการ ของเด็ก โดยเฉพาะอาหารหลัก 5 หมู่ รวมทั้งการจัดอาหารเสริม น้ำดื่มที่สะอาด สุขอนามัยในการ รับประทานอาหาร นอกจากนี้ควรฝึกให้เด็กรู้จักใช้ของส่วนตัวและการรักษาความสะอาด นอกจากนี้ ควรมีการเตรียมสมุดประวัติเด็กและสมุดบันทึกสุขภาพอนามัยของเด็ก รวมทั้งพฤติกรรม การเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็ก เช่น บันทึกการชั่งน้ำหนัก ส่วนสูง การตรวจสุขภาพฟัน และด้านอื่น ๆ

(2.1.2.) การจัดบริการเสริม

ผู้ประกอบการอาจจ้างแพทย์หรือพยาบาลหรือผู้ช่วยพยาบาลประจำสถานรับเลี้ยง เด็กหรือโรงเรียนอนุบาล หรือหากเป็นไปได้อาจติดต่อแหล่งที่จะให้บริการทางการแพทย์ และ พยาบาลแก่เด็กก่อนวัยเรียนโดยการส่งเด็กไปตรวจเช็คสุขภาพ หรือเชิญแพทย์ พยาบาล ผู้ช่วย พยาบาล มาตรวจสุขภาพอนามัยของเด็กเป็นประจำ อาจเดือนละครั้งหรือสองครั้ง หรือสามเดือน ครั้งตามที่ตกลงกัน หรือตามความจำเป็น นอกจากนี้อาจจัดให้มีการให้ภูมิคุ้มกันตลอดจนการ ป้องกันโรคติดต่อหรือโรคระบาด จัดให้เด็กได้รับการฉีดวัคซีนตามที่แพทย์สั่ง รวมทั้งการปลูกฝี ฉีดยาป้องกันโรคคหิวหวัด โรคระบาดหรือโรคติดต่ออื่น ๆ ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ต้องร่วมมือกับผู้ ปกครองเพื่อแก้ปัญหาการฉีดวัคซีนหรือฉีดวัคซีนซ้ำซ้อน ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อเด็ก

(2.2) การกำหนดค่าบริการ (Price)⁴⁰

ค่าธรรมเนียมการใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาล อาจแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ค่าธรรมเนียมแรกเข้าหรือค่าเครื่องใช้แรกเข้า เรียกเก็บเพียงครั้งเดียว และค่าบริการหรือ ค่าเลี้ยงดู ซึ่งส่วนใหญ่เก็บเป็นรายเดือน บางแห่งอาจเรียกเก็บเฉพาะค่าบริการและค่าเลี้ยงดู

อัตราค่าธรรมเนียมขึ้นอยู่กับคุณภาพการให้บริการเด็ก หากมีบริการที่ดีในทุกด้าน ทั้งด้านอาคารสถานที่มีความสะอาดสบาย บรรยากาศร่มรื่น มีบริการอาหารหลัก อาหารเสริม นมผง ผ้าอ้อม บริการรับส่ง เหล่านี้ล้วนแต่จะทำให้ต้นทุนการบริการสูง อัตราค่าธรรมเนียมที่เรียก เก็บจึงต้องสูงตามไปด้วย เพื่อให้พอมีกำไรที่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ แต่หากกำหนดไว้สูง เกินไปอาจไม่มีผู้มาใช้บริการก็เป็นได้ ในทางตรงกันข้าม หากกำหนดค่าบริการไว้ค่อนข้างต่ำ บิดา

⁴⁰ สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย, การจัดการสถานรับเลี้ยงเด็ก ในชุมชน (หน่วยที่ 1-7), (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2533), หน้า 362 - 364 .

มารดาหรือผู้ปกครองอาจต้องจัดเตรียมอาหาร นมผง และเครื่องใช้ที่จำเป็นแก่เด็กเอง ดังนั้นคุณภาพของการบริการจึงค่อนข้างสำคัญในการกำหนดอัตราค่าบริการ

นอกจากนี้การกำหนดค่าบริการอาจขึ้นอยู่กับจำนวนและคุณภาพของการให้บริการ พร้อมอัตราค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ของสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาลที่ดำเนินการอยู่ก่อนแล้วในย่านนั้น เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ รวมทั้งปัจจัยด้านต้นทุนที่ได้ลงทุนไป ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และกำไรที่สถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาล ต้องการ

(2.3) การเลือกทำเลที่ตั้ง หรือการกำหนดช่องทางการจำหน่าย (Place)⁴¹

การกำหนดช่องทางการจำหน่ายสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาล ควรคำนึงถึงการเลือกทำเลที่ตั้ง เนื่องจากผู้ที่จะตัดสินใจใช้บริการคือผู้ปกครองของเด็ก นอกเหนือจากการพิจารณาคุณภาพในการบริการแล้ว ยังต้องคำนึงทำเลที่มีการสัญจรไปมาและคมนาคมขนส่งสะดวก

(2.4) การส่งเสริมทางการตลาด (Promotion)

การส่งเสริมทางการตลาดของสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาลเอกชน เพื่อแนะนำให้คนทั่วไปและกลุ่มเป้าหมายได้รู้จัก อาจกระทำได้โดยการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ อาทิเช่น วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ป้ายโฆษณา การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ของชุมชนในท้องถิ่น เป็นต้น ส่วนการส่งเสริมการขายอาจทำได้ทางอ้อม โดยการเน้นคุณภาพและความน่าเชื่อถือของบริการ เพื่อให้ผู้รับบริการประทับใจ สามารถแนะนำแก่ผู้อื่นได้

(3) ด้านการเงินและการบัญชี⁴²

ในการดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาลเอกชนนั้น การลงทุนมักค่อนข้างสูง เพราะต้องมีการเตรียมตัวด้านอาคารสถานที่ ตลอดจนห้องต่าง ๆ และวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ทั้งนี้เพื่อดึงดูดความสนใจของเด็ก และครอบครัวของเด็กด้วย ดังนั้นการบริหารการเงินของสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาลเอกชน จึงมีหลักในการบริหารเช่นเดียวกับองค์กรธุรกิจโดยทั่วไป กล่าวคือ ต้องมีการพยากรณ์ความต้องการใช้เงิน การจัดหาเงินทุน และการจัดสรรเงินทุน

⁴¹ สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย, การจัดการสถานรับเลี้ยงเด็กในชุมชน (หน่วยที่ 1-7), (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2533), หน้า 79 – 80.

⁴² สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย, การจัดการสถานรับเลี้ยงเด็กในชุมชน (หน่วยที่ 3), (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2533), หน้า 172 – 173.

(4) ด้านบุคลากร⁴³

สถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาลที่ดำเนินงานในรูปแบบธุรกิจ โดยทั่วไปจะมุ่งเน้นในเรื่องคุณภาพของการให้บริการ และคุณภาพของบุคลากร ดังนั้นควรมีการวางแผนบุคลากรให้มีจำนวนเหมาะสมกับจำนวนผู้รับบริการ การคัดเลือกบุคลากรที่จะมาปฏิบัติงาน ควรคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ความรับผิดชอบในหน้าที่ มีไหวพริบ มีความตั้งใจจริงที่จะทำงานเกี่ยวกับเด็ก สามารถเรียนรู้วิทยาการใหม่ๆ ได้รวดเร็ว และนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งมีคุณสมบัติตามที่ทางราชการกำหนด บุคลากรในองค์กรประกอบด้วย

(4.1) ผู้จัดตั้งหรือผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก

1. มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี บริบูรณ์
2. ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี
3. ไม่เป็นผู้วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
4. ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

5. ไม่เป็นผู้เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อน วัณโรคในระยะอันตราย โรคเท้าช้างในระยะปรากฏอาการเป็นที่น่ารังเกียจแก่สังคม โรคยาเสพติดให้โทษอย่างร้ายแรง หรือโรคพิษสุราเรื้อรัง

- ในกรณีนิติบุคคลเป็นเจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็ก นิติบุคคลนั้นต้องตั้งผู้แทนซึ่งมีคุณสมบัติข้อ 1 – 5 ข้างต้นนี้แทน

(4.2) ผู้ดำเนินการหรือผู้บริหาร ซึ่งอาจเป็นเจ้าของดำเนินการเองก็ได้

ผู้ดำเนินการหรือผู้บริหาร⁴⁴ เป็นผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็กและโรงเรียนอนุบาลนั้น ๆ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามวัตถุประสงค์ โดยจะต้องมีการวางแผนงานควบคุมงานทั้งบุคคล งบประมาณ การรายงาน ตลอดจนการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารที่มีความสามารถจะต้องคำนึงถึงความต้องการพื้นฐานของผู้ปฏิบัติงาน จัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกให้ตามสมควรมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถและให้ผู้ปฏิบัติงานยอมรับ

(4.3) ผู้ปฏิบัติงานในสถานรับเลี้ยงเด็ก

ผู้ปฏิบัติงานในสถานรับเลี้ยงเด็กในชนบท หมายถึง ผู้ดูแลเด็ก พี่เลี้ยง ครูผู้สอน แม่ครัว นักการภารโรง ซึ่งแต่ละประเภทมีจำนวนไม่เท่ากัน แล้วแต่ละประเภทของสถานรับเลี้ยงเด็ก

⁴³ คุโชนัยธรรมราช, มหาวิทยาลัย, การจัดการสถานรับเลี้ยงเด็กในชุมชน (หน่วยที่ 3), (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2533), หน้า 200.

⁴⁴ คุโชนัยธรรมราช, มหาวิทยาลัย, การจัดการสถานรับเลี้ยงเด็กในชุมชน (หน่วยที่ 3), (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2533), หน้า 321.

หรือแล้วแต่งบประมาณที่จะสนับสนุน บุคคลเหล่านี้มีหน้าที่ในการเลี้ยงดูและปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
 เนื่องกันตามที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งในสถานรับเลี้ยงเด็กบางแห่งอาจจะมีผู้ปฏิบัติงานคนเดียวแต่ทำ
 หน้าที่หลายอย่าง ผู้ปฏิบัติงานในสถานรับเลี้ยงเด็ก จะต้องมีความสัมพันธ์ดังนี้ คือ ต้องเป็นผู้รักเด็ก
 สุขภาพอ่อนโยน สุขภาพแข็งแรง มีความเสียสละ อดทน ซื่อสัตย์ และมีความสามารถในการเลี้ยงดู
 เด็กด้วย

อัตราส่วนระหว่างเด็กและผู้ดูแลเด็ก⁴⁵

- ผู้ดูแลเด็ก 1 คน ต่อเด็กอายุแรกเกิด - ต่ำกว่า 2 ปี ไม่เกิน 10 คน
- ผู้ดูแลเด็ก 1 คน ต่อเด็กอายุ 2 ปี - ต่ำกว่า 4 ปี ไม่เกิน 10 คน
- ผู้ดูแลเด็ก 1 คน ต่อเด็กอายุ 4 - 6 ปี ไม่เกิน 20 คน

(4.4) ผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของในสถานรับเลี้ยงเด็ก ได้แก่ ผู้ให้การ
 สนับสนุนด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาล⁴⁶

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาล สามารถ
 แบ่งได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ ปัญหาด้านการจัดการ ปัญหาด้านตลาด ปัญหาด้านการเงินและการ
 บัญชีและปัญหาบุคลากร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.) ปัญหาด้านการจัดการ

การที่สถานรับเลี้ยงเด็กในชนบทจะประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลวในการดำเนินงาน
 เพียงไรนั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยและปัญหาอุปสรรคหลายประการ นับได้ตั้งแต่ปัญหา
 ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ความร่วมมือของประชาชน อาชีพและรายได้ของคนใน
 ชุมชน ความรู้และความเข้าใจในการดำเนินงานสถานรับเลี้ยงเด็กทั้งของผู้บริหาร ผู้ร่วมงานและ
 บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนบุคคลที่จะเข้ามาใช้บริการ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานของคณะ
 กรรมการสถานรับเลี้ยงเด็ก การได้รับความสนับสนุนจากหน่วยงานและบุคคลภายนอก วิธีการ
 บริหารงานของผู้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ตลอดจนการติดตามและประเมินผลงาน ซึ่งอาจสรุป
 ได้ดังนี้คือ

(1) การขาดอาคารสถานที่ดำเนินงานที่เหมาะสม ทำให้เป็นสาเหตุของอุปสรรค
 ปัญหาในการดำเนินงาน เช่น

⁴⁵ คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, มาตรฐานขั้นพื้นฐานในการจัดบริการรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก
 ปฐมวัย, 2536.

⁴⁶ สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย, การจัดการสถานรับเลี้ยงเด็กในชุมชน(หน่วยที่ 15), (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด
 ภาพพิมพ์, 2533), หน้า 1063-1074.

- สถานที่จัดตั้งอยู่ในทำเลที่ไม่เหมาะสม เช่น สถานที่ตั้งไกลเกินไปจนทำให้ผู้ปกครองไม่สามารถส่งเด็กเข้ารับบริการได้ หรือสถานที่ตั้งอยู่ใกล้บ่อน้ำหรือดินถนนที่มีรถสัญจรไปมา

- สภาพของอาคารมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น สถานที่หรืออาคารคับแคบเกินไป เป็นอาคารโล่งไม่สามารถแบ่งกลุ่มเด็กตามขนาดอายุ ไม่สามารถแบ่งสัดส่วนสำหรับแยกการจัดกิจกรรม เป็นอาคารเก่าต้องซ่อมบำรุงบ่อย

(2) ขาดการนำทรัพยากรและบริการของหน่วยงานต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสถานรับเลี้ยงเด็ก โดยเฉพาะหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการสนับสนุนที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการพัฒนาเด็กที่มีอยู่ทั้งของภาคเอกชนและรัฐบาล เช่น ในด้านโภชนาการและอนามัย

(3) ประชาชนต่างเข้าใจว่าสถานรับเลี้ยงเด็กนั้นคือโรงเรียนสำหรับเด็กเล็กจึงต่างมุ่งหวังว่าเมื่อบุตรหลานของตนเข้ามายังสถานเลี้ยงเด็กแล้วจะต้องอ่านออกเขียนได้ เมื่อผลที่ออกมาไม่เป็นไปตามความมุ่งหมาย จึงนำเด็กออกจากสถานรับเลี้ยงเด็กพร้อมทั้งคำหาติเตียนและชักชวนกันไม่ให้ความร่วมมือ

(4) ปัญหาการไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในท้องถิ่น โดยหลักการและวิธีการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็กในชนบทแล้วจะต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลักสำคัญในการดำเนินงานนับตั้งแต่ในเรื่องการริเริ่มในการจัดตั้ง การรวมพลัง การจัดหาวัสดุอุปกรณ์และการดำเนินการก่อสร้างหรือจัดหาอาหารสำหรับดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็ก การดำเนินงานเหล่านั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนทั้งสิ้น หากการนำเอาหลักความร่วมมือจากประชาชนเข้าไปใช้กับประชาชนในท้องถิ่น โดยไม่ได้ทำความเข้าใจกับประชาชนให้เกิดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และสำนึกในการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างถ่องแท้แล้ว การดำเนินงานนั้นย่อมต้องพบกับอุปสรรคปัญหาและความล้มเหลวอย่างแน่นอน ประชาชนเกิดความคิดว่า การดำเนินงานสถานรับเลี้ยงเด็กนั้นควรเป็นหน้าที่ของรัฐบาลเช่นเดียวกับการจัดบริการเรื่องโรงเรียนประถมศึกษาหรือโรงเรียนมัธยมศึกษา

(5) การบริหารไม่เป็นไปตามหลักการและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การดำเนินงานจึงมักเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ ถึงแม้ว่าสถานรับเลี้ยงเด็กเหล่านั้นจะต้องดำเนินงานตามหลักการและวัตถุประสงค์ของหน่วยงานหลักก็ตาม แต่เมื่อผู้บริหารเหล่านั้นรับช่วงไปดำเนินการแล้วตามสภาพข้อเท็จจริงส่วนใหญ่จึงมักจะดำเนินการไปโดยลำพังไม่ได้ยึดถือนโยบายของหน่วยงานหลักเป็นแนวทางการดำเนินงาน จึงก่อให้เกิดปัญหาตามมาหลายประการและปัญหาที่สำคัญที่สุดคือทำให้สถานรับเลี้ยงเด็กแห่งนั้นต้องล้มเหลวลงจนกระทั่งถึงกับต้องล้มเลิกไปในที่สุดก็มี

(6) การขาดการติดตามผล โดยทั่วไปแล้วสถานรับเลี้ยงเด็กที่จัดตั้งขึ้นในชนบทตามภูมิภาคต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่แล้วจะจัดตั้งขึ้นโดยการสนับสนุนจากหน่วยงานหลักทั้งของภาค

รัฐบาลและเอกชน ซึ่งกระจายการจัดตั้งไปยังท้องถิ่นต่าง ๆ โดยให้ผู้บริหารเหล่านั้นรับนโยบายการดำเนินงานมาจากหน่วยงานหลัก ซึ่งโดยแท้ที่จริงแล้วการดำเนินงานจะเป็นผลสำเร็จหรือไม่เพียงไร มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้างนั้น ผู้รับผิดชอบควรจะต้องมีการติดตามผลของการดำเนินงานทุก ระยะ แต่เท่าที่ปรากฏมาแล้วตลอดระยะเวลาที่ผ่านมามีปัญหาในเรื่องการขาดผู้ติดตามผลและขาดผู้ให้การ แนะนำและเป็นที่ปรึกษา ผลของการดำเนินงานสถานเลี้ยงเด็กจึงเกิดปัญหาในด้านต่าง ๆ

2) ปัญหาด้านการตลาด

(1) ปัญหาส่วนประสมการตลาด : ด้านการสร้างบริการ (Product)⁴⁷

ปัญหาการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็กในชนบทด้านการตลาดในด้านการสร้างบริการโดยทั่วไปมักประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- ปัญหาเด็กไม่มารับบริการติดต่อกันเป็นเวลาหลายวันหรือมาไม่สม่ำเสมอทำให้เด็กขาดประสบการณ์ที่สถานรับเลี้ยงเด็กจัดให้ ทำให้ขาดความพร้อม และตามเพื่อนไม่ทัน เป็นอุปสรรคต่อการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

- ปัญหาเรื่องสุขภาพอนามัยเด็กโดยส่วนใหญ่เด็กในชนบทมักประสบปัญหาด้านทุพโภชนาการมากเด็กบางรายเป็นเด็กซีโรค และขาดการบำรุงรักษาและเยียวยา เนื่องจากบิดามารดาไม่มีเวลาหรือขาดความรู้ในเรื่องโรคต่าง ๆ จึงปล่อยปละละเลยเด็ก จึงเป็นปัญหาในสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาลทำให้ผู้ดูแลเด็กต้องรับภาระหนัก นอกจากนี้อาจมีปัญหาดูพโภชนาการหรือขาดสารอาหารด้วย

- ปัญหาเด็กประสบอุบัติเหตุ เช่น ตกจากที่สูง ถูกน้ำร้อนลวก หกล้ม ไฟดูด กินสารพิษ เป็นต้น

- ปัญหาการกินอาหาร การให้เด็กกินอาหารซ้ำซากอาจทำให้เด็กเบื่ออาหารหรือให้เด็กกินอาหารมากเกินไปจนเกิดอาเจียน บางครั้งเด็กอาจจะทำสกปรกเลอะเทอะเมื่อหัดตักอาหารด้วยตนเอง

- ปัญหาการขับถ่าย ตามปกติเด็กจะสามารถควบคุมการขับถ่ายปัสสาวะหรืออุจจาระได้ในเวลากลางวันเมื่ออายุ 2 ปี และสามารถควบคุมได้ในเวลากลางคืนเมื่ออายุ 4 ปี ปัญหาที่เกิดขึ้น อาจเกิดจากร่างกายมีความผิดปกติเกี่ยวกับการขับถ่าย ซึ่งอาจเป็นเพราะติดเชื้อ หรือไม่เคยถูกฝึกหัด หรืออาจเกิดจากความกังวลทางจิตใจ เช่น พ่อแม่มีน้องใหม่ กลัวจะถูกทอดทิ้ง จึงปัสสาวะรดเพื่อเรียกร้องความสนใจ เป็นต้น

- ปัญหาด้านอารมณ์ เด็กในวัยไม่เกิน 6 ปี เป็นวัยที่เป็นตัวของตัวเอง อยากรู้อยากเห็น ชอบศึกษาสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ไม่ยอมฟังผู้ใหญ่ง่าย ๆ มักเป็นคนเจ้าอารมณ์

⁴⁷ คุโชนัยธรรมาริราช, มหาวิทยาลัย, การจัดการสถานรับเลี้ยงเด็กในชุมชน(หน่วยที่ 15), (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2533), หน้า 1063-1068.

โกรธง่าย ซึ่งเป็นเรื่องปกติทั้งสิ้น อีกประการหนึ่งอาจเป็นความกลัวในสิ่งที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อน หรือพบเห็นโดยไม่คาดฝัน หรือการเปลี่ยนผู้เลี้ยงใหม่ เด็กจะอาศัยเวลาระยะหนึ่งในการปรับตัว

- ปัญหาเรื่องการพูด⁴⁸

การพูดช้าหรือเร็ว อาจสืบเนื่องจากกรรมพันธุ์ เด็กผู้หญิงมักจะพูดได้เร็วกว่าเด็กชาย ปัญหาการพูดอาจจะออกมาในลักษณะพูดไม่ชัด หรือพูดติดอ่าง เพราะไม่แน่ใจว่าสิ่งที่ตนจะพูดออกมานั้นถูกหรือผิด นอกจากนี้ยังมีปัญหาการพูดปิด พูดน้อย เป็นต้น

ปัญหาความแตกต่างของภาษาท้องถิ่น ทำให้เกิดการเข้าใจผิดกันในเรื่องของการใช้สื่อภาษา โดยเฉพาะถ้าเจ้าหน้าที่นั้นมิได้เป็นบุคคลในท้องถิ่นจะยังเกิดปัญหาด้านการสื่อภาษามาก แม้แต่ผู้ดูแลเด็กที่เป็นบุคคลในท้องถิ่นเองก็ยังมีปัญหาในเรื่องการใช้สื่อการสอน เช่น หนังสือคู่มือ สมุดภาพที่เป็นสื่อการสอนต่าง ๆ เช่นผลไม้ชนิดเดียวกันภาษาภาคกลางเรียกชื่ออย่างหนึ่ง ภาษาอีสาน และภาคใต้จะเรียกชื่อแตกต่างกันไป ซึ่งก่อให้เกิดความสับสนและการเข้าใจผิด การสื่อความหมายที่ผิดวัตถุประสงค์

- ปัญหาพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับวัย พฤติกรรมดังกล่าว ได้แก่ การดูนิ้ว ซึ่งมีสาเหตุจากการหย่านมเร็วเกินไป หรือกินอาหารไม่เพียงพอ เด็กหิวจึงดูนิ้ว เด็กบางคนอาจแตะเล็บของตน ส่วนอีกพฤติกรรมหนึ่ง คือ การเล่นอวัยวะเพศ เพราะเด็กมีความรู้สึกขาดความรักความเอาใจใส่ จึงเกิดความว้าวุ่น มีความคิดเป็นตัวของตัวเอง และไม่พยายามติดต่อกับโลกภายนอก หรืออาจเป็นเพราะขาดการรักษาความสะอาด

- ปัญหาเด็กขาดอุปกรณ์ในการเตรียมความพร้อม ปัญหาการหยุดเรียนของเด็กที่เกิดจากสภาพฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว เนื่องจากบิดามารดา ผู้ปกครองยากจนหรือขาดแคลน เช่น ไม่มีเสื้อผ้าสำหรับสวมใส่มาสถานรับเลี้ยงเด็ก ไม่มีอาหารกลางวัน สถานะที่ไกลเกินกว่าเด็กจะเดินไปได้ด้วยตนเอง บิดามารดา ผู้ปกครองไม่มีเงินจ่ายค่าบริการแก่สถานรับเลี้ยงเด็ก

(2) ปัญหาส่วนประสมการตลาด : ด้านการกำหนดราคาบริการ (Price)

ปัญหาการเก็บค่าบริการจากเด็กที่แตกต่างกันระหว่างสถานรับเลี้ยงเด็กที่ขึ้นอยู่กับหน่วยงานต่าง ๆ แต่ดำเนินการอยู่ในพื้นที่เดียวกัน ทำให้เกิดข้อเปรียบเทียบระหว่างสถานรับเลี้ยงเด็กแต่ละแห่ง สถานรับเลี้ยงเด็กที่จำเป็นต้องเก็บค่าบริการสูงกว่าแห่งอื่น เช่น โรงเรียนอนุบาลของเอกชนที่ต้องเรียกเก็บค่าบริการในอัตราที่สูงกว่าสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งอื่น ผู้ปกครองก็มักจะไม่นิยมส่งเด็กเข้ารับบริการ

(3) ปัญหาส่วนประสมการตลาด : ด้านการเลือกที่ตั้งและช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) มีการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กซ้ำซ้อนกันในพื้นที่ดำเนินการเดียวกันและตัวเด็กผู้ใช้บริการ

⁴⁸ศุโขทัยธรรมศิริราช, มหาวิทยาลัย, การจัดการสถานรับเลี้ยงเด็กในชุมชน(หน่วยที่ 15), (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2533), หน้า 1067.

เป็นเด็กกลุ่มเดียวกันด้วย จึงเกิดความซ้ำซ้อนกันในเรื่องวัตถุประสงค์และการดำเนินงานและการ
 แย่งแย่งตัวเด็กผู้ให้บริการ เพราะขาดการประสานงานและร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่มี
 หน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาเด็ก

(4) ปัญหาส่วนประสมการตลาด : ด้านการโฆษณาและประชาสัมพันธ์
 (Promotion) ส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการที่ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือกับสถานรับเลี้ยง
 เด็ก ทั้ง ๆ ที่โดยหลักการของสถานรับเลี้ยงเด็กในชนบทนั้นจะดำเนินการไปได้ด้วยดีเพียงไรนั้นจะ
 ต้องอาศัยความร่วมมือของผู้ปกครองเด็กเป็นประการสำคัญด้วย แต่การดำเนินงานมักจะประสบ
 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการที่ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมืออยู่เป็นประจำ ซึ่งอาจจะเกิดจากปัญหาการ
 สื่อสารหรือข้อมูลไม่ถึงตัวผู้ปกครองหรือต้องทำมาหาเลี้ยงชีพจนไม่มีเวลาให้กับสถานรับเลี้ยงเด็ก
 มองไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการมีส่วนร่วมเข้าร่วมกับสถานเลี้ยงเด็ก เป็นต้น ผู้ปกครอง
 เด็กขาดความรู้ความเข้าใจ และการเห็นถึงประโยชน์ของสถานเลี้ยงเด็กในแง่ของการพัฒนาเด็กและ
 การเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของเด็กก่อนวัยเรียน เพื่อเตรียมไปสู่
 การเรียนในชั้นประถมศึกษาชั้นนั้น ในช่วงแรก ๆ นั้นเป็นสิ่งที่มองเห็นและพิสูจน์ให้เห็นได้ยาก ไม่
 เหมือนกับการสอนให้อ่านออกเขียนได้ เพราะผู้ปกครองจะมองเห็นถึงความแตกต่างในด้านความ
 ก้าวหน้าของเด็กได้ทันที ดังนั้น ผู้ปกครองจึงไม่นิยมส่งเด็กเข้ารับการเลี้ยงดูอบรมในสถานรับเลี้ยง
 เด็ก เพราะเห็นว่าเสียเวลาและเสียเงินไปโดยเปล่าประโยชน์

3) ปัญหาด้านการเงินและการบัญชี

ปัญหาด้านการเงินในการดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาลเอกชนนั้น
 การลงทุนมักค่อนข้างสูง เพราะต้องมีการเตรียมตัว อาคารสถานที่ ตลอดจนห้องต่าง ๆ และวัสดุ
 อุปกรณ์ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ทั้งนี้เพื่อดึงดูดความสนใจของเด็ก และครอบครัวของเด็กด้วย
 ดังนั้นการบริหารการเงินของสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาลเอกชน จึงมีหลักในการบริหาร
 เช่นเดียวขององค์กรธุรกิจโดยทั่วไป กล่าวคือ ต้องมีการพยากรณ์ความต้องการใช้เงิน การจัดหาเงินทุน
 และการจัดสรรเงินทุน การพยากรณ์ความต้องการใช้เงิน หรือการจัดทำงบลงทุนเป็นงบที่แสดง
 การประมาณการเงินทุนที่ผู้ประกอบการหรือผู้จัดตั้งจะนำไปใช้ในการสร้างอาคารสถานที่ ตลอดจน
 วัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ โสตทัศนูปกรณ์ เครื่องครัว เครื่องสุขภัณฑ์ และอื่น ๆ นอกจากนี้อาจ
 นำเป็นค่าใช้จ่ายในการต่อเติมหรือดัดแปลงอาคารเดิม หรือการซื้อที่ดิน การเช่าอาคาร รวมทั้งค่า
 ใช้จ่ายในการปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารหลังจากได้ดำเนินงานไปแล้วระยะเวลาหนึ่ง งบดำเนินงาน
 ได้แก่ งบใช้จ่ายค่าจ้างหรือเงินเดือน เป็นค่าตอบแทนในการปฏิบัติการหรือบริหารงานของผู้บริหาร
 และบุคลากรประเภทต่าง ๆ รวมทั้งค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา ค่าโทรศัพท์ ค่าวัสดุ
 สำนักงาน ค่ายานพาหนะ และอื่น ๆ

(4) ปัญหาด้านบุคลากรของสถานรับเลี้ยงเด็กในชนบท

(1) การเกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างอัตราค่าจ้างของบุคลากรของแต่ละหน่วยงานซึ่งบุคลากรที่ทำงานสถานรับเลี้ยงเด็กที่ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของหน่วยงานหนึ่งอาจได้รับค่าจ้างมากกว่าสถานรับเลี้ยงเด็กที่ต้องขึ้นอยู่กับอีกหน่วยงานหนึ่ง ในเรื่องของการจ่ายอัตราค่าจ้างที่แตกต่างกันนี้ โดยข้อเท็จจริงแล้วนั้นขึ้นอยู่กับหน่วยงานนั้นจะได้รับการอุดหนุนจากงบประมาณหรือจากองค์กรอื่น ๆ ที่ให้การสนับสนุนเป็นสำคัญ

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสถานรับเลี้ยงเด็กบางแห่งต้องปฏิบัติงานและรับผิดชอบงานหลายด้าน เช่น เป็นทั้งผู้ดูแลเด็ก ทำอาหารเสริม จัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย จัดทำบัญชีพัสดุสิ่งของทำความสะอาดสถานรับเลี้ยงเด็ก เจ้าหน้าที่เหล่านี้นอกจากจะต้องปฏิบัติงานรับผิดชอบหลายด้านแล้ว แต่ได้รับค่าตอบแทนเพียงเดือนละ 1,000 บาท และโดยเฉพาะในเขตพื้นที่ยากจนสถานรับเลี้ยงเด็กไม่สามารถที่จะให้การสนับสนุนในเรื่องค่าตอบแทนแก่เจ้าหน้าที่ได้ด้วยตนเองเลย เพราะสถานรับเลี้ยงเด็กเองก็ไม่สามารถที่จะเก็บเงินค่าบริการจากผู้ปกครองได้เช่นเดียวกัน

(2) ปัญหาด้านการขาดโอกาสในการเพิ่มพูนความรู้ในด้านการฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ทั้งก่อนประจำการและในขณะที่ประจำการ เพราะเกิดจากข้อจำกัดของจำนวนเจ้าหน้าที่ จึงทำให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการเลี้ยงดูเด็กขาดความรู้ในการพัฒนาเด็ก

(3) ผู้ปฏิบัติงานในสถานรับเลี้ยงเด็กและโรงเรียนอนุบาล ขาดมาตรฐานในการดำเนินงานและวางแผนการสอนให้มีคุณภาพ ขาดการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม เพราะขาดบุคลากรที่ได้มาตรฐาน ทำให้การจัดกิจกรรมและบริการยังไม่เหมาะสมกับการพัฒนาการของเด็ก จากผลของการขาดความรู้และความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ดังกล่าว จึงใช้การสอนหนังสือเด็กแทน

2.3 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

มีการศึกษาเรื่องการดำเนินงานของธุรกิจสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนที่จดทะเบียนในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่^{๑๑} พบว่า

- ด้านการจัดการ ส่วนใหญ่มีการวางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจน มีการประเมินผลด้านพัฒนาการและสุขภาพเด็ก มีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ได้แก่ สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ และกองอนามัย เทศบาลนครเชียงใหม่
- ด้านการตลาด สถานรับเลี้ยงเด็กทุกแห่งรับเด็กที่มีอายุไม่เกิน 6 ปี มีการแบ่งกลุ่มเด็กตามระดับอายุ จำนวนเด็กที่มาใช้บริการอยู่ในช่วง 1 – 40 คน ส่วนใหญ่เปิดให้บริการในวันจันทร์ถึงศุกร์ บริการหลักของสถานรับเลี้ยงเด็ก ได้แก่ การดูแลของพี่เลี้ยงอย่างใกล้ชิด อาหารกลางวันและอาหารเสริม บริการเสริมส่วนใหญ่ ได้แก่ การตรวจสุขภาพร่างกาย และการให้วัคซีน การเก็บค่าบริการส่วนใหญ่เก็บเป็นรายเดือน ในช่วง 501 – 1,000 บาท วิธีการที่ใช้ในการส่งเสริมการตลาดมากที่สุด คือ การบอกปากต่อปาก สื่อที่นิยมใช้ ได้แก่ ป้ายโฆษณา และสิ่งพิมพ์
- ด้านการเงิน การลงทุนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ ส่วนใหญ่มีการลงทุนไม่เกิน 100,000 บาท และมีแหล่งที่มาของเงินลงทุนจากเงินส่วนตัว รายที่มีการกู้ยืมจะเป็นการกู้ยืม ระยะยาวระยะเวลาการกู้ 11 – 15 ปี ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานแต่ละเดือนมากกว่า 25,000 บาท และค่าใช้จ่ายประจำปีในการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ รวมถึงการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์มากกว่า 25,000 บาท
- ด้านบุคลากรประจำสถานรับเลี้ยงเด็ก คือ ครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก ส่วนใหญ่มีจำนวน 1 – 5 คน ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ อายุเฉลี่ย 21 – 35 ปี เกณฑ์ในการคัดเลือกครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก พิจารณาจากควมมีใจรักเด็กเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ประสบการณ์ในการเลี้ยงเด็ก และการมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่เป็นโรคติดต่อ มีการอบรมก่อนการปฏิบัติงาน และการทดลองงาน มีการส่งบุคลากรไปอบรมตามหลักสูตรที่จัดโดยหน่วยงานภายนอก
- สำหรับปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของธุรกิจสถานรับเลี้ยงเด็ก คือ มีการแข่งขันระหว่างสถานรับเลี้ยงเด็กสูง รายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย และมีผลกำไรต่ำ การเข้า – ออกจากงานและการขาดงานของครูพี่เลี้ยง การมาใช้บริการไม่สม่ำเสมอของเด็ก เด็กป่วย เกิดโรคติดต่อ และเกิดอุบัติเหตุ การคิดค่าค่าบริการของผู้ปกครอง และการรับ – ส่งเด็กไม่ตรงเวลาที่กำหนด

^{๑๑} อังศุมลลิน ชินบุญ , " การดำเนินงานของธุรกิจสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนที่จดทะเบียนในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่", การค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2542 , หน้า ข-ค.

จากการศึกษาเรื่อง "กลยุทธ์ด้านการตลาดของโรงเรียนอนุบาลในอำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่"⁵⁰ พบว่า โรงเรียนอนุบาลเอกชนมีปัญหาไม่แตกต่างกัน ทั้งในด้านการเงิน ด้านบุคลากร ด้านวัสดุครุภัณฑ์และด้านที่ตั้งของโรงเรียน ซึ่งปัญหาด้านการเงิน ได้แก่ มีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ขาดแคลนเงินในการลงทุน ขาดเงินทุนหมุนเวียน และขอกู้จากแหล่งสินเชื่อได้ยาก ส่วนปัญหาด้านบุคลากร ได้แก่ หาคคนที่เหมาะสมกับงานได้ยาก มีการเข้าออกงานสูง บุคลากรไม่มีความตั้งใจในการทำงาน ไม่มีคนมาสมัครเข้าทำงาน บุคลากรไม่รับผิดชอบงาน มีการเรียกร้องผล ประโยชน์มากเกินไป ทำผิดวินัย บุคลากรไม่มีความสามัคคี ไม่มีมนุษยสัมพันธ์ ไม่ซื่อสัตย์ และขัดแย้งกับเจ้าของโรงเรียน ส่วนปัญหาด้านวัสดุครุภัณฑ์ ได้แก่ อุปกรณ์การเล่นและสื่อการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ ไม่เพียงพอ และไม่ทันสมัย และปัญหาด้านที่ตั้งของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนตั้งอยู่ในที่สังเกตได้ยาก มีการจราจรติดขัด สถานที่จอดรถไม่สะดวก มีพื้นที่แคบเกินไปไม่สามารถขยายโรงเรียนได้ มีโรงเรียนที่เปิดสอนระดับอนุบาลอยู่ในย่านใกล้เคียง ทางเข้า-ออกของโรงเรียนไม่สะดวก ไม่ติดถนนใหญ่และอยู่ในแหล่งชุมชนแออัด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

⁵⁰เรนัส เสริมบุญสร้าง , " กลยุทธ์ด้านการตลาดของโรงเรียนอนุบาลในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่", การค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2536 , หน้า ๘.